

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: Udrag fra Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, II. Bind

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, II. Bind", i Paludan-Müller, Fr.: *Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, II. Bind*, udg. af CARL S. PETERSEN , 1909, s. 550. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-paludanm02-shoot-idm139964405599456/facsimile.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, II. Bind

Side 19 Linje 29: *kans Stemme laaner Sengen Vinger*] Orgler eksisterede ikke i Landsbykirkerne paa P.-M.'s Tid (de er endnu ingeulunde indførte i alle Kirker); Degnen angav Tone og Takt for Salmesangen ved at synge for. [Naar Orglet spiller ved Adams Bryllup med Baronesse Nille (Side 310 Linje 40), er dertil at bemærke, at Brylluppet finder Sted i Herregårdens Huskapel, og dér er Orgel.]

Side 20 Linje 11—12] for at have den fulde Forstaaelse af Pastor Homos Præken, bør man gøre sig bekendt med Rationalisten, kgl. Hofpræst Chr. Bastholms i sin Slags fortrinlige Skrift „Den Geistlige Talekunst“ (1775), der har øvet en overordentlig Indflydelse paa den geistlige Talekunst her i Landet. Af de forskellige „Prædikemaader“, Bastholm her omtaler, har Homo saabenbart fulgt den, Bastholm kalder „den vilkaarlige syntetiske Læremaade“, og som hun særligt anbefaler: „man uddrager af Texten en Sætning, som enten utrykkelig ligger deri, eller som den ikkun giver en grundig Anledning til, man deeler dette Thema efter eget Tykke, saaledes som det synes beqvæmest til Hovedsætningens fuldstændige Udførelse, man bruger siden af Texten, hvad man deri finder overeenstemmende med sin Plan, finder man intet, saa tvinger man den og Intel af, man søger andre Steder de Grunde og Beviser, som man her sarnar“ (Den geistlige Talekunst, Side 9).

Side 20 Linje 24: *Verdensborger*] Rationalisterne yndede at understrege Menneskets Stilling som Borger i Samfundet med Borgerret og Borgerpligter mere end Menneskets Stilling som Synder overfor Gud.

Side 20 Linje 38: *aad sit Brød udi sit Ansigts Svød*] 1 Moseb. 3, 19.

Side 21 Linje 15: *Til Gud som og til Cæsar*] Matth. 22, 21: „Giver Keiseren det, som Keiserens er, og Gud det, som Guds er“.

Side 21 Linje 18: *Apostlen siger*] 2 Thim. 22.

Side 21 Linje 21—24] Meningen er: Haabet nægter at se Barnet som „et Sølskar“, ikke som et „Skjændselskar“, fordi det klynger sig til Skrifteens Ord i Matth. 13, 2—10 (Uden I omvender Eder og blive som Børn o. s. v.) og Matth. 19, 13—15 (Himmeriges Rige hører Børnene til).

Side 22 Linje 1—8] man skal ikke ved Homos Ord om den Gøring og det Røre, der er i „Tro, Stat og Videnskab“, tænke paa Revolutionstiden i Slutn. af det 18de Aarh., men man skal tænke paa de aandelige og politiske Strømninger paa P.-M.'s egen Tid o: ca. 1825—38. Der er i denne Tid nok, der kan begrundes Pastor Homos Klage.

Hvad Troen o: Kirken angaar, da var den store Kamp mod Rationalismen indledet 1825 af Grundtvig og førtes i Trødiverne med største Voldsomhed videre af hans Ven Lindberg; den kristelige Lægmandsbevægelse, stærkt pietetisk farvet, bredte sig i Løbet af Trødiverne, skønt Myndighederne Gang paa Gang skred ind, ikke alene over Nord-Fyen, men ogsaa over Langeland, Vestsjælland og Vejleegnen; i 1834 begyndte Lindberg sine Angreb paa Kirkens Øverste, Biskop Mynster, i Anledning af den ny Alterbog og Katekismus, og endelig fremsatte Grundtvig 1832 Tanken om Sognebaandalsning (o: Tilbedelse til fæl at vælge sig sin Præst og Sjælesørger), der 1838 blev indbragt som Lovforslag i Stænderforsamlingen; det var om denne Tanke, at Mynster 1836 skrev til sin Ven Provst Engelbreth: „jeg nægter ikke, at den synes mig at være en af de Tanker, som Guds og Menneskers Fiende sender ind i Verden for at forsøge, om han kunde forstyrre og opløse Christi Kirke“ (Kirkehist. Saml. 4 R. IV 749).

Hvad Staten angaar, da havde Julirevolutionen 1830 i Frankrig ogsaa herhjemme rejst Kravet om en friere Forfatning (sml. Anm. til 1ste Binds Side 31 Linje 31). Den 28de Maj 1831 udstedtes en kgl. Anordning, der lovede Indførelse af raadgivende Provinzialstænder; den 30te April og den 10de Juli 1832 sammentraadte efter Regeringens Opfordring „erfarne“ og „oplyste“ Mænd for nærmere at drøfte Forslaget; endelig udstedtes den 15de Maj 1834 Forordningen om Stænderforfatningen og i Efteraaret 1834 fandt de første